

ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ

«ΣΥΜΦΩΝΟ ΣΥΜΒΙΩΣΗΣ, ΑΣΚΗΣΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ, ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΣΥΜΦΩΝΟ ΣΥΜΒΙΩΣΗΣ

Άρθρο 1

Σύσταση

Η συμφωνία δύο ενήλικων προσώπων, ανεξάρτητα από το φύλο τους, με την οποία ρυθμίζουν τη συμβίωσή τους (σύμφωνο συμβίωσης) καταρτίζεται αυτοπροσώπως με συμβολαιογραφικό έγγραφο. Η ισχύς της συμφωνίας αρχίζει από την κατάθεση αντιγράφου του συμβολαιογραφικού εγγράφου στο ληξιαρχό του τόπου κατοικίας τους, το οποίο καταχωρίζεται σε ειδικό βιβλίο του Ληξιαρχείου.

Άρθρο 2

Προϋποθέσεις

1. Για τη σύναψη συμφώνου συμβίωσης απαιτείται πλήρης δικαιοπρακτική ικανότητα.
2. Δεν επιτρέπεται η σύναψη συμφώνου συμβίωσης α) αν υπάρχει γάμος ή σύμφωνο συμβίωσης των ενδιαφερόμενων προσώπων ή του ενός από αυτά, β) μεταξύ συγγενών εξ αίματος σε ευθεία γραμμή απεριόριστα και εκ πλαγίου μέχρι και τον τέταρτο βαθμό, καθώς και μεταξύ συγγενών εξ αγχιστείας σε ευθεία γραμμή απεριόριστα, και γ) μεταξύ εκείνου που υιοθέτησε και αυτού που υιοθετήθηκε.
3. Η παράβαση των διατάξεων του παρόντος άρθρου συνεπάγεται την ακυρότητα του συμφώνου συμβίωσης. Ακυρότητα συνεπάγεται και η εικονικότητα του συμφώνου.

Άρθρο 3

Άκυρο και ακυρώσιμο σύμφωνο

1. Η κατά το προηγούμενο άρθρο ακυρότητα κηρύσσεται με αμετάκλητη δικαστική απόφαση. Την αγωγή ασκεί, εκτός από τα μέρη, και όποιος προβάλλει έννομο

συμφέρον οικογενειακής φύσης, καθώς και ο εισαγγελέας αυτεπαγγέλτως, αν το σύμφωνο αντίκειται στη δημόσια τάξη.

2. Σε περίπτωση ελαττωμάτων της βούλησης εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις για τον ακυρώσιμο γάμο. Η σχετική δικαστική απόφαση απαιτείται να γίνει αμετάκλητη.

3. Με την αμετάκλητη δικαστική απόφαση, που ακυρώνει το σύμφωνο συμβίωσης, αίρονται αναδρομικά τα αποτελέσματά του. Η ακύρωση του συμφώνου δεν επηρεάζει την πατρότητα των τέκνων.

Άρθρο 4

Επώνυμο

Το σύμφωνο συμβίωσης δεν μεταβάλλει το επώνυμο των μερών. Ο καθένας μπορεί, εφόσον συγκατατίθεται ο άλλος, να χρησιμοποιεί στις κοινωνικές σχέσεις το επώνυμο του άλλου ή να το προσθέτει στο δικό του.

Άρθρο 5

Σχέσεις των μερών

Στις προσωπικές σχέσεις των μερών του συμφώνου μεταξύ τους εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις για τις σχέσεις των συζύγων από το γάμο, εφόσον δεν υπάρχει διαφορετική ειδική ρύθμιση στον παρόντα ή άλλο νόμο.

2. Στις μη προσωπικές σχέσεις των μερών μεταξύ τους εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις για τις σχέσεις των συζύγων από το γάμο, εκτός αν τα μέρη τις ρυθμίσουν διαφορετικά κατά τη σύναψη του συμφώνου με βάση τις αρχές της ισότητας και της αλληλεγγύης. Τα μέρη δεν μπορούν να παραιτηθούν από την αξίωση συμμετοχής στα αποκτήματα πριν από τη γέννησή της.

Άρθρο 6

Στην περίπτωση ελεύθερης συμβίωσης χωρίς σύμφωνο, η τύχη των περιουσιακών στοιχείων που έχουν αποκτηθεί μετά την έναρξη της συμβίωσης (αποκτήματα) κρίνεται κατά τις γενικές διατάξεις του αδικαιολόγητου πλουτισμού. Οι διατάξεις αυτές εφαρμόζονται και σε εκκρεμείς δίκες.

Άρθρο 7

Λύση

1. Το σύμφωνο συμβίωσης λύνεται α) με συμφωνία των μερών, που γίνεται αυτοπροσώπως με συμβολαιογραφικό έγγραφο, β) με μονομερή συμβολαιογραφική δήλωση, εφόσον έχει επιδοθεί προηγουμένως με δικαστικό επιμελητή πρόσκληση για συναινετική λύση στο άλλο μέρος και έχουν παρέλθει τρεις μήνες από την επίδοση, και γ) αυτοδικαίως, αν συναφθεί γάμος μεταξύ των μερών.
2. Η λύση του συμφώνου συμβίωσης ισχύει από την κατάθεση αντιγράφου του συμβολαιογραφικού εγγράφου, που περιέχει τη συμφωνία ή τη μονομερή δήλωση, στο ληξιαρχό όπου έχει καταχωριστεί και η σύστασή του.
3. Για τη διατροφή μετά τη λύση του συμφώνου εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις για τη διατροφή μετά το διαζύγιο, εκτός αν τα μέρη παραιτηθούν από το σχετικό δικαίωμα κατά την κατάρτιση του συμφώνου.

Άρθρο 8

Κληρονομικό δικαίωμα

Ως προς το κληρονομικό δικαίωμα των μερών του συμφώνου εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του Αστικού Κώδικα που αφορούν τους συζύγους. Κατά την κατάρτιση του συμφώνου το κάθε μέρος μπορεί να παραιτηθεί από το δικαίωμά του στη νόμιμη μοίρα.

Άρθρο 9

Τεκμήριο πατρότητας

Το τέκνο που γεννήθηκε κατά τη διάρκεια του συμφώνου συμβίωσης ή μέσα σε τριακόσιες ημέρες από τη λύση ή την ακύρωση του συμφώνου, τεκμαίρεται ότι έχει πατέρα τον άνδρα με τον οποίο η μητέρα κατάρτισε το σύμφωνο. Το τεκμήριο ανατρέπεται με αμετάκλητη δικαστική απόφαση. Τα άρθρα 1466 επ. ΑΚ, καθώς και τα άρθρα 614 επ. ΚΠολΔ, εφαρμόζονται αναλόγως.

Άρθρο 10

Επώνυμο τέκνων

Το τέκνο που γεννήθηκε κατά τη διάρκεια του συμφώνου συμβίωσης ή μέσα σε τριακόσιες ημέρες από τη λύση ή την ακύρωση του συμφώνου, φέρει το επώνυμο που

επέλεξαν οι γονείς του με κοινή και αμετάκλητη δήλωσή τους, που περιέχεται στο σύμφωνο ή σε μεταγενέστερο συμβολαιογραφικό έγγραφο πριν από τη γέννηση του πρώτου τέκνου. Το επώνυμο που επιλέγεται είναι κοινό για όλα τα τέκνα και είναι υποχρεωτικά το επώνυμο του ενός από τους γονείς ή συνδυασμός των επωνύμων τους. Σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να περιλαμβάνει περισσότερα από δύο επώνυμα. Αν η δήλωση παραλειφθεί, το τέκνο θα έχει σύνθετο επώνυμο, αποτελούμενο από το επώνυμο και των δύο γονέων του. Πρώτο τίθεται το επώνυμο με αρχικό που προηγείται στο αλφάβητο. Αν το επώνυμο του ενός ή και των δύο γονέων είναι σύνθετο, το επώνυμο του τέκνου θα σχηματιστεί με το πρώτο από τα δύο επώνυμα.

Άρθρο 11

Γονική μέριμνα

1. Η γονική μέριμνα του τέκνου που γεννήθηκε κατά τη διάρκεια του συμφώνου συμβίωσης ή μέσα σε τριακόσιες ημέρες από τη λύση ή την ακύρωση του συμφώνου, ανήκει στους δύο γονείς και ασκείται από κοινού. Οι διατάξεις του ΑΚ για τη γονική μέριμνα των τέκνων που κατάγονται από γάμο εφαρμόζονται αναλόγως και στην περίπτωση αυτή.

2. Αν το σύμφωνο συμβίωσης λυθεί ή ακυρωθεί, για την άσκηση της γονικής μέριμνας εφαρμόζεται αναλόγως το άρθρο 1513 ΑΚ.

Άρθρο 12

Ανάλογη εφαρμογή άλλων διατάξεων – Εξουσιοδοτήσεις

1. Άλλες διατάξεις νόμων που αφορούν συζύγους εφαρμόζονται αναλόγως και στα μέρη του συμφώνου, εφόσον δεν υπάρχει διαφορετική ειδική ρύθμιση στον παρόντα ή άλλο νόμο. 2. Για την εφαρμογή της προηγούμενης παραγράφου απαιτείται η έκδοση προεδρικού διατάγματος μετά από πρόταση του Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης εντός έξι μηνών από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, με το οποίο ρυθμίζονται οι όροι, οι προϋποθέσεις και η έκταση εφαρμογής των διατάξεων του εργατικού δικαίου και του δικαίου κοινωνικής ασφάλισης που αφορούν συζύγους, στα μέρη του συμφώνου.

Άρθρο 13

Πεδίο εφαρμογής

1. Ο νόμος αυτός εφαρμόζεται σε κάθε σύμφωνο συμβίωσης, εφόσον τούτο καταρτίζεται στην Ελλάδα ή ενώπιον ελληνικής προξενικής αρχής.
2. Οι προϋποθέσεις σύναψης, οι σχέσεις των μερών μεταξύ τους και οι προϋποθέσεις και συνέπειες της λύσης των συμφώνων συμβίωσης, που δεν υπάγονται στην παρ. 1 του παρόντος άρθρου, διέπονται από το δίκαιο του τόπου όπου καταρτίστηκαν. Για την κληρονομική διαδοχή εφαρμόζονται οι σχετικοί κανόνες του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου. Κατά τα λοιπά, τα σύμφωνα συμβίωσης της παρούσας παραγράφου δεν αναπτύσσουν στην ελληνική έννομη τάξη περισσότερα αποτελέσματα από αυτά που προβλέπονται στον παρόντα νόμο.

Άρθρο 14

Τροποποίηση διατάξεων του Αστικού Κώδικα. Τα άρθρα 1354, 1462, 1463 και 1576 ΑΚ τροποποιούνται ως εξής:

1. *Άρθρο 1354. Κώλυμα από γάμο που υπάρχει ή από σύμφωνο συμβίωσης με τρίτον.* Εμποδίζεται η σύναψη γάμου πριν λυθεί ή ακυρωθεί αμετάκλητα ο γάμος που υπάρχει, καθώς και πριν λυθεί ή ακυρωθεί με αμετάκλητη δικαστική απόφαση το σύμφωνο συμβίωσης που συνδέει τον ένα μελλόνυμφο με τρίτον. Οι σύζυγοι μπορούν να επαναλάβουν την τέλεση του μεταξύ τους γάμου και πριν αυτός ακυρωθεί.
2. *Άρθρο 1462. Αγχιστεία.* Οι συγγενείς εξ αίματος του ενός από τους συζύγους είναι συγγενείς εξ αγχιστείας του άλλου στην ίδια γραμμή και στον ίδιο βαθμό. Το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση του συμφώνου συμβίωσης. Η συγγένεια εξ αγχιστείας εξακολουθεί να υπάρχει και μετά τη λύση ή την ακύρωση του γάμου ή του συμφώνου συμβίωσης από το οποίο δημιουργήθηκε.
3. *Άρθρο 1463.* Η συγγένεια του προσώπου με τη μητέρα του και τους συγγενείς της συνάγεται από τη γέννηση. Η συγγένεια με τον πατέρα και τους συγγενείς του συνάγεται από το γάμο ή το σύμφωνο συμβίωσης με τον πατέρα, ή ιδρύεται με την αναγνώριση, εκούσια ή δικαστική.
4. *Άρθρο 1576. Αυτοδίκαιη λύση.* Η υιοθεσία λύνεται αυτοδικαίως και αίρεται αναδρομικά η σχέση που απορρέει από αυτήν, αν τελέσουν γάμο ή συνάψουν σύμφωνο συμβίωσης, κατά παράβαση του νόμου, ο θετός γονέας με το θετό τέκνο. Αν ο γάμος ή το σύμφωνο συμβίωσης ακυρώθηκε, διατηρούνται από τη σχέση υιοθεσίας μόνο τα περιουσιακά δικαιώματα του θετού τέκνου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Εθνικό Συμβούλιο κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας

Άρθρο 15

Σύσταση

Συνιστάται συλλογικό συμβουλευτικό - γνωμοδοτικό όργανο υπό την ονομασία «Εθνικό Συμβούλιο κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας», το οποίο υπάγεται στη Γενική Γραμματεία Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (εφεξής Συμβούλιο).

Άρθρο 16

Σύνθεση

1. Το Συμβούλιο συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και αποτελείται από τα εξής μέλη με τους αναπληρωτές τους:

- α. Τον Γενικό Γραμματέα Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ως Πρόεδρο,
- β. έναν εκπρόσωπο του Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης,
- γ. έναν εκπρόσωπο του Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης με αρμοδιότητα σε θέματα Προστασίας του Πολίτη,
- δ. έναν εκπρόσωπο του Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης με αρμοδιότητα σε θέματα Μεταναστευτικής Πολιτικής,
- ε. έναν εκπρόσωπο του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων,
- στ. έναν εκπρόσωπο του Υπουργείου Εξωτερικών,
- ζ. έναν εκπρόσωπο του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων,
- η. έναν εκπρόσωπο του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης
- θ. έναν εκπρόσωπο της Ελληνικής Αστυνομίας,

- ι. έναν εκπρόσωπο της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας,
- ια. έναν εκπρόσωπο του Συμβουλίου Ένταξης Μεταναστών του Δήμου Αθηναίων,
- ιβ. έναν εκπρόσωπο του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης,
- ιγ. έναν εκπρόσωπο της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου,
- ιδ. έναν εκπρόσωπο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες,
- ιε. δύο εκπροσώπους του Δικτύου Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας,
- ιστ. έναν εκπρόσωπο της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία,
- ιζ. έναν εκπρόσωπο της Ένωσης Συντακτών Ημερήσιων Εφημερίδων Αθηνών.

2. Τακτικά και αναπληρωματικά μέλη ορίζονται από τους αρμόδιους Υπουργούς και φορείς, με γνώμονα την εξειδίκευσή τους σε θέματα καταπολέμησης του ρατσισμού ή τις αρμοδιότητές τους. Ειδικότερα, ο εκπρόσωπος της ΕΛ.ΑΣ. και ο αναπληρωτής του ορίζονται από τον Αρχηγό της ΕΛ.ΑΣ. και προέρχονται από υπηρεσία αρμόδια για τη δίωξη της ρατσιστικής βίας. Η θητεία των μελών είναι τριετής.

3. Σε κάθε συνεδρίαση του Συμβουλίου προσκαλείται και συμμετέχει, με εκπρόσωπό του, χωρίς δικαίωμα ψήφου, ο Συνήγορος του Πολίτη, ο οποίος δύναται οποτεδήποτε, με αμετάκλητη δήλωσή του προς τον Πρόεδρο του Συμβουλίου, να καταστεί εφεξής πλήρες μέλος αυτού με δικαίωμα ψήφου.

Άρθρο 17

Αρμοδιότητες

1. Το Συμβούλιο έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

α. Το σχεδιασμό πολιτικών πρόληψης και καταπολέμησης του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας προς διασφάλιση της προστασίας ατόμων και ομάδων που στοχοποιούνται λόγω φυλής, χρώματος, εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, γενεαλογικών καταβολών, κοινωνικής προέλευσης, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας φύλου ή χαρακτηριστικών φύλου.

β. Την επίβλεψη της εφαρμογής της νομοθεσίας κατά του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας και της συμμόρφωσής της με το διεθνές και ευρωπαϊκό δίκαιο.

γ. Την προώθηση και το συντονισμό της δράσης των εμπλεκόμενων φορέων για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση του φαινομένου, καθώς και την ενίσχυση της συνεργασίας με την κοινωνία των πολιτών στα ζητήματα αυτά.

2. Το Συμβούλιο ιδίως:

α. Εκπονεί μελέτες, εκδίδει κατευθυντήριες οδηγίες και συστάσεις και προτείνει μέτρα για την πρόληψη και καταπολέμηση του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας και την προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας και της διοικητικής πρακτικής προς τις διατάξεις του διεθνούς και ευρωπαϊκού δικαίου και τις συστάσεις των διεθνών οργανισμών.

β. Σχεδιάζει και προτείνει πολιτικές κατά του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας για όλο το φάσμα της κυβερνητικής πολιτικής και της δημόσιας διοίκησης και αναπτύσσει πρωτοβουλίες για την προώθηση της εταιρικής - κοινωνικής ευθύνης των νομικών προσώπων για τα ως άνω θέματα.

γ. Μεριμνά για την προώθηση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, της ισότητας και του σεβασμού της ετερότητας μέσα από την τυπική εκπαίδευση.

δ. Αναλαμβάνει πρωτοβουλίες για την επιμόρφωση δικαστικών και εισαγγελικών λειτουργών, υπηρετούντων στα σώματα ασφαλείας και υπαλλήλων υπηρεσιών και φορέων του στενού και του ευρύτερου δημοσίου τομέα σε θέματα αντιμετώπισης του ρατσισμού και της ρατσιστικής βίας.

ε. Συγκεντρώνει και αξιοποιεί στατιστικά στοιχεία σχετικά με το ρατσισμό και τη μισαλλοδοξία. Οι αρμόδιες διοικητικές υπηρεσίες υποχρεούνται να παρέχουν τα αιτούμενα στοιχεία.

στ. Προωθεί την πρόληψη και την αντιμετώπιση της ρατσιστικής βίας, καθώς και την ενίσχυση των μηχανισμών καταγραφής του φαινομένου.

ζ. Μεριμνά για την ευαισθητοποίηση των πολιτών για τα φαινόμενα του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας μέσα από τα ΜΜΕ, καθώς και για την καταγραφή και αντιμετώπιση της ρητορικής του μίσους στο δημόσιο λόγο.

η. Συντάσσει Εθνικό Σχέδιο Δράσης κατά του Ρατσισμού, παρακολουθεί συστηματικά την εφαρμογή του και μεριμνά για την τακτική επικαιροποίησή του. Συντάσσει ετήσιο απολογισμό δράσης, ο οποίος υποβάλλεται έως το τέλος Ιανουαρίου κάθε έτους στον Πρόεδρο της Βουλής.

Άρθρο 18

Λειτουργία

1. Το Συμβούλιο εδρεύει στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και επικουρείται κατά τη λειτουργία του επιστημονικά και διοικητικά από τη Γενική Γραμματεία Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ενώ παρέχεται

γραμματειακή υποστήριξη από υπάλληλο της κεντρικής υπηρεσίας του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

2. Ο Γενικός Γραμματέας Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων μεριμνά για την σύγκληση και λειτουργία του Συμβουλίου, καθώς και για την υλοποίηση των αποφάσεών του.

3. Το Συμβούλιο συνεδριάζει τακτικά κάθε δύο μήνες, έκτακτα δε ύστερα από πρόσκληση του Προέδρου ή κατόπιν αιτήματος τεσσάρων (4) τουλάχιστον μελών του.

4. Το Συμβούλιο λειτουργεί εντός του κανονικού ωραρίου εργασίας των οικείων Υπηρεσιών ή σε χρόνο που καλύπτεται από υπερωριακή απασχόληση. Στα μέλη του δεν καταβάλλεται καμία πρόσθετη αμοιβή ή αποζημίωση.

5. Κατά τα λοιπά, ισχύουν οι διατάξεις του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας.

Άρθρο 19

Συνεργασία με φορείς και κοινωνικός διάλογος

1. Στο Συμβούλιο δύναται να καλούνται και άλλα πρόσωπα, ιδίως εμπειρογνώμονες με συναφή εξειδίκευση, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις ή φορείς για την παροχή πληροφοριών ή τη συνεργασία, εφόσον αυτό θεωρείται αναγκαίο κατά την κρίση αυτού.

2. Το Συμβούλιο μπορεί να προσκαλεί Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και άλλους φορείς της κοινωνίας των πολιτών σε διαβούλευση, εφόσον αυτό θεωρείται αναγκαίο κατά την κρίση του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΟΙΝΙΚΟ ΚΩΔΙΚΑ

Άρθρο 20

Κατ' οίκον έκτιση ποινής για κρατούμενες μητέρες

Στο άρθρο 56 του Ποινικού Κώδικα προστίθεται νέα παράγραφος υπ' αριθμόν 4, ως εξής:

«Μητέρα ανήλικου τέκνου που καταδικάστηκε σε ποινή φυλάκισης δύναται να εκτίσει την ποινή ή μέρος της ποινής στην κατοικία της μέχρι το ανήλικο τέκνο της να συμπληρώσει την ηλικία των πέντε ετών, εκτός αν με ειδική αιτιολογία κριθεί ότι η έκτιση της ποινής σε κατάσταση κράτησης είναι απολύτως αναγκαία για να αποτραπεί αυτή από την τέλεση άλλων αντίστοιχης βαρύτητας εγκλημάτων, λαμβανομένου ιδίως υπόψη του βέλτιστου συμφέροντος του ανηλίκου. Εάν οι παραπάνω προϋποθέσεις υπάρχουν κατά την εκδίκαση της υπόθεσης, αποφασίζει το δικαστήριο που επιβάλλει την ποινή. Σε κάθε άλλη περίπτωση, αποφασίζει το συμβούλιο πλημμελειοδικών μετά από αίτηση της καταδικασμένης. Οι διατάξεις για την κατ' οίκον έκτιση της ποινής δύναται να έχουν εφαρμογή και σε μητέρες καταδικασμένες σε ποινή κάθειρξης μέχρι δέκα έτη, εφόσον το τέκνο αδυνατεί να αυτοεξυπηρετηθεί λόγω νόσου ή αναπηρίας. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται αναλογικά οι όροι της παραγράφου 3 του παρόντος».

Άρθρο 21

Το άρθρο 81Α του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

«Έγκλημα με ρατσιστικά χαρακτηριστικά.

Εάν από τις περιστάσεις προκύπτει ότι έχει τελεστεί έγκλημα κατά παθόντος, η επιλογή του οποίου έγινε λόγω των χαρακτηριστικών φυλής, χρώματος, θρησκείας, γενεαλογικών καταβολών, εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας φύλου ή αναπηρίας, το πλαίσιο ποινής διαμορφώνεται ως εξής:

α) Στην περίπτωση πλημμελήματος, που τιμωρείται με φυλάκιση έως ένα έτος, το κατώτερο όριο της ποινής αυξάνεται στους έξι μήνες και το ανώτερο όριο αυτής στα δύο έτη. Στις λοιπές περιπτώσεις πλημμελημάτων το κατώτερο όριο ποινής αυξάνεται κατά ένα έτος.

β) Στην περίπτωση κακουργήματος, που το προβλεπόμενο πλαίσιο ποινής ορίζεται σε πέντε έως δέκα έτη, το κατώτερο όριο ποινής αυξάνεται κατά δύο έτη. Στις λοιπές περιπτώσεις κακουργημάτων το κατώτερο όριο ποινής αυξάνεται κατά τρία έτη.

γ) Στην περίπτωση εγκλήματος, που τιμωρείται με χρηματική ποινή, το κατώτερο όριο αυτής διπλασιάζεται.

Σε περίπτωση μετατροπής της ποινής φυλάκισης που έχει επιβληθεί κατά τα παραπάνω, το ποσό της μετατροπής δεν μπορεί να είναι κατώτερο από το διπλάσιο του κατώτατου ορίου του προβλεπόμενου ποσού μετατροπής».

Άρθρο 22

Η περίπτωση θ' της παραγράφου 3 του άρθρου 100 του Ποινικού Κώδικα καταργείται.

Άρθρο 23

Η παράγραφος 4 του άρθρου 110Α του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

«4. Η διακρίβωση των προηγούμενων προϋποθέσεων γίνεται μετά από αίτηση του κρατούμενου από το συμβούλιο πλημμελειοδικών ή, στην περίπτωση κρατούμενου που εκτίει ποινή ισόβιας κάθειρξης, από το συμβούλιο εφετών. Ο εισαγγελέας, μετά την υποβολή της αίτησης, διατάσσει ειδική πραγματογνωμοσύνη για τη διακρίβωση των προϋποθέσεων των προηγούμενων παραγράφων και την πιστοποίηση του ποσοστού αναπηρίας, αν αυτό δεν έχει βεβαιωθεί από το Κέντρο Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕ.Π.Α.). Η κατά τα άνω ειδική πραγματογνωμοσύνη ή η βεβαίωση από το ΚΕ.Π.Α. υποβάλλεται από τον εισαγγελέα στο αρμόδιο συμβούλιο μαζί με την πρότασή του. Κατά του βουλεύματος του συμβουλίου εφετών μπορεί να ασκηθεί αναίρεση. Οι λεπτομέρειες σχετικά με την ως άνω ειδική πραγματογνωμοσύνη καθορίζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Υγείας. Η ειδική πραγματογνωμοσύνη ή η βεβαίωση του ΚΕ.Π.Α. υποχρεωτικά προσδιορίζουν εάν η αναπηρία είναι μόνιμη ή πρόσκαιρη και αναφέρουν στην περίπτωση της πρόσκαιρης αναπηρίας τον χρόνο διάρκειάς της και το ποσοστό της. Εάν πρόκειται για πρόσκαιρη αναπηρία ο αρμόδιος εισαγγελέας υποβάλλει ένα μήνα πριν τη λήξη του προσδιοριζόμενου χρόνου αναπηρίας στο αρμόδιο συμβούλιο την πρότασή του για την επανεξέταση της χορηγηθείσας απόλυσης υπό όρο. Για τον λόγο αυτό δύο μήνες πριν τη συμπλήρωση του χρόνου της προσδιορισθείσας αναπηρίας διατάσσει ειδική πραγματογνωμοσύνη είτε παραπομπή στο αρμόδιο ΚΕ.Π.Α. για την εκ νέου διακρίβωση των προϋποθέσεων για την πιστοποίηση του ποσοστού αναπηρίας. Εάν δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις των προηγούμενων παραγράφων διατάσσεται η συνέχιση της εκτέλεσης της ποινής. Ο χρόνος που μεσολάβησε από την απόλυση υπό όρο λογίζεται ως πραγματικός χρόνος έκτισης της ποινής. Η επανεξέταση της αναπηρίας και η διακρίβωση των προϋποθέσεων του άρθρου αυτού περατώνεται στο χρονικό διάστημα που προβλέπει το άρθρο 109.»

Άρθρο 24

Η παράγραφος 3 α του άρθρου 124 του Ποινικού Κώδικα καταργείται.

Άρθρο 25

Η παράγραφος 3 του άρθρου 126 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

«3. Σε ανήλικο που τέλεσε αξιόποινη πράξη και έχει συμπληρώσει το δέκατο πέμπτο έτος της ηλικίας του επιβάλλονται αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα, εκτός αν κρίνεται αναγκαίο να επιβληθεί ποινικός σφραγισμός κατά το επόμενο άρθρο.

Ειδικά το αναμορφωτικό μέτρο του άρθρου 122 παράγραφος 1 περίπτωση ιβ' επιβάλλεται μόνο για πράξη, την οποία αν τελούσε ενήλικος θα ήταν κακούργημα».

Άρθρο 26

Το άρθρο 127 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

«1. Περιορισμός σε ειδικό κατάσταση κράτησης νέων επιβάλλεται μόνο σε ανηλίκους που έχουν συμπληρώσει το δέκατο πέμπτο (15) έτος της ηλικίας, εφόσον η πράξη τους, αν την τελούσε ενήλικος, θα ήταν κακούργημα απειλούμενο με την ποινή της ισόβιας κάθειρξης. Η ίδια ποινή δύναται να επιβληθεί και για τις πράξεις του άρθρου 336, εφόσον τελούνται σε βάρος προσώπου νεότερου από δεκαπέντε (15) ετών. Περιορισμός σε ειδικό κατάσταση κράτησης νέων μπορεί να επιβληθεί και σε ανήλικο που έχει συμπληρώσει το δέκατο πέμπτο (15) έτος της ηλικίας του και του έχει επιβληθεί το αναμορφωτικό μέτρο της περίπτωσης ιβ' της παραγράφου 1 του άρθρου 122, εάν μετά την εισαγωγή του στο ίδρυμα αγωγής τελέσει έγκλημα που αν το τελούσε ενήλικος θα ήταν κακούργημα. Η απόφαση πρέπει να περιέχει ειδική και εμπειριστατωμένη αιτιολογία από την οποία να προκύπτει γιατί τα αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα δεν κρίνονται στη συγκεκριμένη περίπτωση επαρκή, λαμβανομένων κατά περίπτωση υπόψη των ιδιαίτερων συνθηκών τέλεσης της πράξης και της προσωπικότητας του ανηλίκου.

2. Στην απόφαση του δικαστηρίου ορίζεται επακριβώς ο χρόνος παραμονής του ανηλίκου στο ειδικό κατάσταση κράτησης νέων σύμφωνα με το άρθρο 54».

Άρθρο 27

Το άρθρο 292 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

«1. Όποιος με πρόθεση παρεμποδίζει τη λειτουργία κοινόχρηστης εγκατάστασης που εξυπηρετεί τη συγκοινωνία και ιδίως αυτοκινητοδρόμου, σιδηροδρόμου, αεροπλάνου, λεωφορείου, ταχυδρομείου ή τηλεγράφου που προορίζονται για κοινή χρήση τιμωρείται με φυλάκιση έως ένα έτος.

2. Αν η πράξη της παρ. 1 είχε σημαντική διάρκεια επιβάλλεται φυλάκιση μέχρι τρία έτη.

3. Αν η πράξη της παρ. 1 ήταν ασήμαντη, ιδίως αν ήταν μικρής έκτασης ή διάρκειας επιβάλλεται φυλάκιση μέχρι έξι μηνών».

Άρθρο 28

Στο άρθρο 298 του Ποινικού Κώδικα προστίθεται εδάφιο β' ως εξής:

«Το δικαστήριο, όσον αφορά τα πλημμελήματα του άρθρου 292 ή την πράξη του άρθρου 431, δύναται να απαλλάξει το δράστη από την ποινή, εφόσον πεισθεί ότι δεν χρειάζεται να επιβληθεί ποινή, αν ο δράστης τέλεσε την πράξη για την προάσπιση μείζονος κοινωνικού συμφέροντος».

Άρθρο 29

Μετά το άρθρο 361 Α του Ποινικού Κώδικα προστίθεται άρθρο 361 Β ως εξής:

«1. Όποιος προμηθεύει αγαθά ή προσφέρει υπηρεσίες ή αναγγέλλει με δημόσια πρόσκληση την παροχή ή προμήθεια αυτών αποκλείοντας από καταφρόνηση πρόσωπα λόγω των χαρακτηριστικών φυλής, χρώματος, εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, γενεαλογικών καταβολών, θρησκείας, αναπηρίας, σεξουαλικού προσανατολισμού ή ταυτότητας φύλου τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών και με χρηματική ποινή τουλάχιστον χιλίων πεντακοσίων (1.500) ευρώ.

2. Εάν στην πράξη της προηγούμενης παραγράφου συμμετείχαν δύο ή περισσότεροι επιβάλλεται ποινή φυλάκισης τουλάχιστον έξι μηνών και χρηματική ποινή πέντε χιλιάδων (5.000) έως είκοσι πέντε (25.000) ευρώ».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΩΔΙΚΑ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Άρθρο 30

Η παράγραφος 2 του άρθρου 59 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας αντικαθίσταται ως εξής:

«Στις περιπτώσεις των άρθρων 224, 225 παράγραφοι 1 περίπτωση α' και 2 εδάφιο α', 229, 362, 363 και 364 ΠΚ, αν για το γεγονός για το οποίο δόθηκε όρκος ή η χωρίς όρκο κατάθεση ή έγινε η αναφορά στην αρχή ή η καταμήνυση ή ισχυρίστηκε ή διέδωσε ο υπαίτιος ασκήθηκε ποινική δίωξη, ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών, μετά την προκαταρκτική εξέταση (άρθρα 31, 43 παρ. 1 εδ. β), αναβάλλει με πράξη του κάθε περαιτέρω ενέργεια έως το τέλος της ποινικής δίωξης, κατόπιν σύμφωνης γνώμης του εισαγγελέα εφετών».

Άρθρο 31

Το άρθρο 113 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας αντικαθίσταται ως εξής:

«Άρθρο 113- Δικαστήριο Ανηλίκων

1. Τα Δικαστήρια ανηλίκων δικάζουν τις αξιόποινες πράξεις που τελούνται από ανηλίκους, και επιβάλλουν τα αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα, που ορίζονται από τον Ποινικό Κώδικα, ή τις ποινές, κατά τις παρακάτω διακρίσεις:

A. Το μονομελές δικαστήριο ανηλίκων δικάζει: α) τις πράξεις που τελούνται από ανηλίκους εκτός από εκείνες που δικάζονται από το τριμελές δικαστήριο ανηλίκων, β) τα πταίσματα που τελούνται από ανηλίκους στην έδρα του πρωτοδικείου και γ) τις εφέσεις κατά των αποφάσεων του πταισματοδικείου για ανηλίκους.

B. Το τριμελές δικαστήριο ανηλίκων δικάζει τις αξιόποινες πράξεις που τελούνται από ανήλικους, για τις οποίες, αν τελούνταν από ενήλικα, απειλείται ισόβια κάθειρξη, καθώς και τις πράξεις του άρθρου 336 του Ποινικού Κώδικα εφόσον τελούνται σε βάρος προσώπου νεωτέρου από δεκαπέντε (15) ετών.

Γ. Το εφετείο ανηλίκων δικάζει τις εφέσεις κατά των αποφάσεων των μονομελών και τριμελών δικαστηρίων ανηλίκων που λειτουργούν στα πλημμελειοδικεία.

2. Το άρθρο 119 εφαρμόζεται αναλόγως στις περιπτώσεις των εδαφίων Α και Β της προηγούμενης παραγράφου».

Άρθρο 32

Η παρ. 1 του άρθρου 279 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας αντικαθίσταται ως εξής:

«1. Ο συλλαμβανόμενος επ' αυτοφώρω ή με ένταλμα οδηγείται χωρίς αναβολή στον αρμόδιο εισαγγελέα, το αργότερο μέσα σε είκοσι τέσσερις ώρες από τη σύλληψή του και, αν η σύλληψη έγινε έξω από την έδρα του, στον απολύτως αναγκαίο χρόνο για τη μεταφορά του. Αν πρόκειται για κακούργημα ή αν η σύλληψη έγινε με ένταλμα του ανακριτή, ο εισαγγελέας παραπέμπει στον ανακριτή εκείνον που έχει συλληφθεί και αν πρόκειται για πλημμέλημα, ενεργεί σύμφωνα με όσα ορίζονται στα άρθρα 43,47, 246 παρ. 3 και 417 κ.ε. Ειδικά σε περίπτωση σύλληψης επ' αυτοφώρω για πλημμέλημα, ο ανακριτικός υπάλληλος εντός 12 ωρών ειδοποιεί με το ταχύτερο μέσο τον εισαγγελέα, ο οποίος μπορεί, λαμβάνοντας υπόψη τη βαρύτητα του εγκλήματος και την προσωπικότητα του δράστη, να δώσει εντολή να αφεθεί αυτός ελεύθερος και να μην εφαρμοστεί η προβλεπόμενη για τα αυτόφωρα εγκλήματα διαδικασία του άρθρου 418 παρ. 1 εδ. α' και 2. Στην περίπτωση αυτή ο ανακριτικός υπάλληλος υποβάλλει στον

εισαγγελέα χωρίς χρονοτριβή όλες τις εκθέσεις που συντάχθηκαν για τη συγκεκριμένη υπόθεση».

Άρθρο 33

Το άρθρο 340 παρ. 1 Κώδικα Ποινικής Δικονομίας αντικαθίσταται ως εξής:

«1. Ο κατηγορούμενος οφείλει να εμφανίζεται αυτοπροσώπως στο ακροατήριο κατά τη συζήτηση· μπορεί επίσης να διορίζει δικηγόρο ως συνήγορο για την υπεράσπισή του. Στα κακουργήματα ο πρόεδρος του δικαστηρίου διορίζει υποχρεωτικά συνήγορο σε όσους κατηγορούμενους δεν έχουν από πίνακα που καταρτίζει τον Ιανουάριο κάθε έτους το διοικητικό συμβούλιο του οικείου δικηγορικού συλλόγου. Την ίδια υποχρέωση έχει και ο δικαστής ανηλίκων, όταν ο ανήλικος κατηγορείται για πράξη που αν την τελούσε ενήλικος θα ήταν κακούργημα. Για το σκοπό αυτό κατά την έναρξη της συνεδρίασης ο πρόεδρος του δικαστηρίου διακριβώνει για το σύνολο των υποθέσεων εάν οι κατηγορούμενοι στερούνται συνηγόρου υπεράσπισης. Οι υποθέσεις στις οποίες διορίζεται συνήγορος κατά τα παραπάνω, εκδικάζονται υποχρεωτικά σε συνεδρίαση μετά από διακοπή, προκειμένου να προετοιμαστεί κατάλληλα ο διορισθείς συνήγορος. Η δικάσιμος μετά από τη διακοπή αυτή δεν μπορεί να απέχει περισσότερο από 30 ημέρες.

Ο συνήγορος μπορεί να διορίζεται και πριν από τη συνεδρίαση αν το ζητήσει ο κατηγορούμενος ακόμα και με απλή επιστολή προς τον εισαγγελέα. Αν κρατείται στις φυλακές, το αίτημά του διαβιβάζεται από τον διευθυντή του καταστήματος κράτησης. Ο εισαγγελέας διορίζει συνήγορο από τον πίνακα και θέτει στη διάθεσή του τη δικογραφία.

Αν ο κατηγορούμενος αρνηθεί την υπεράσπισή του από το διορισμένο συνήγορο, ο πρόεδρος του δικαστηρίου διορίζει σε αυτόν άλλο συνήγορο από τον ίδιο πίνακα. Σε περίπτωση νέας άρνησης του κατηγορουμένου, το δικαστήριο προβαίνει στην εκδίκαση της υπόθεσης του κακουργήματος χωρίς διορισμό συνηγόρου.

Σε δίκες για κακούργημα, οι οποίες λόγω της σοβαρότητας και του αντικειμένου τους πρόκειται να έχουν μακρά διάρκεια, ο πρόεδρος του δικαστηρίου διορίζει με την ίδια διαδικασία στον κατηγορούμενο που δεν έχει συνήγορο δύο ή τρεις συνηγόρους από τον ίδιο πίνακα. Ο κατηγορούμενος δεν μπορεί να αρνηθεί την υπεράσπισή του από το συνήγορο ή τους συνηγόρους που διορίστηκαν από τον πρόεδρο, μπορεί όμως με αιτιολογημένη αίτησή του να ζητήσει από το δικαστήριο την ανάκληση του διορισμού ενός μόνο συνηγόρου, οπότε η υπεράσπιση συνεχίζεται από τους λοιπούς, εφόσον είχαν διοριστεί περισσότεροι από ένας».

Άρθρο 34

Το τελευταίο εδάφιο του άρθρου 478 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας αντικαθίσταται ως εξής:

«Το ένδικο μέσο της έφεσης επιτρέπεται επίσης στον ανήλικο κατηγορούμενο μόνο κατά του βουλεύματος του συμβουλίου πλημμελειοδικών το οποίο τον παραπέμπει στο δικαστήριο για έγκλημα που, αν το τελούσε ενήλικος, θα ήταν κακούργημα, για το οποίο επιβάλλεται η ποινή του περιορισμού σε ειδικό κατάστημα κράτησης ανηλίκων, σύμφωνα με το άρθρο 127 παράγραφος 1 του Ποινικού Κώδικα, και μόνο για τους λόγους που αναφέρονται στο προηγούμενο εδάφιο».

Άρθρο 35

Η παράγραφος 4 του άρθρου 497 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας αντικαθίσταται ως εξής:

«4. Αν με την καταδικαστική απόφαση επιβλήθηκε ποινή πρόσκαιρης κάθειρξης ή περιορισμός σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων, η κρίση για το αν η έφεση έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα ανήκει στο δικαστήριο που δίκασε. Αυτό, με ειδική αιτιολογία και εφαρμόζοντας τα κριτήρια της παραγράφου 8 του παρόντος άρθρου, καθώς και, στις αντίστοιχες περιπτώσεις, λαμβάνοντας πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του ανηλίκου, αποφασίζει αμέσως μετά την απαγγελία της απόφασης, είτε αυτεπαγγέλτως είτε ύστερα από δήλωση του κατηγορουμένου ότι θα ασκήσει έφεση».

Άρθρο 36

Η περίπτωση β) της παραγράφου 1 του άρθρου 578 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας καταργείται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

Τροποποίηση διατάξεων περί αστικής ευθύνης του τύπου

Άρθρο 37

1. Η παράγραφος 2 του Άρθρου μόνου του Νόμου 1178/1981 (Α' 187) αντικαθίσταται ως εξής:

«Για την κατά το άρθρο 932 του Αστικού Κώδικα ανάλογη χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης του αδικηθέντος από κάποια από τις προβλεπόμενες στην προηγούμενη παράγραφο πράξεις το δικαστήριο λαμβάνει υπόψη ιδίως: α) τις επιπτώσεις του δημοσιεύματος στον αδικηθέντα, καθώς και στο οικογενειακό, κοινωνικό και επαγγελματικό περιβάλλον του, β) το είδος, τη φύση, τη σπουδαιότητα, τη βαρύτητα και την απαξία των γεγονότων, πράξεων ή χαρακτηρισμών που του αποδόθηκαν με το δημοσίευμα, γ) το είδος της προσβολής, που υπέστη, δ) την ένταση του πταίσματος του εναγομένου, ε) τις συνθήκες τέλεσης της αδικοπραξίας, και στ) την κοινωνική και οικονομική κατάσταση των διαδίκων».

2. Η παράγραφος 5 του άρθρου μόνου του Ν. 1178/1981 (Α' 187) αντικαθίσταται ως εξής:

«Ο αδικηθείς, πριν ασκήσει αγωγή για την προσβολή που υπέστη, υποχρεούται να καλέσει με έγγραφη, εξώδικη πρόσκλησή του τον ιδιοκτήτη του εντύπου, ή όταν αυτός είναι άγνωστος τον εκδότη ή το διευθυντή σύνταξής του, να αποκαταστήσει την προσβολή με την καταχώριση σε αυτό κειμένου που του υποδεικνύει. Στο κείμενο αυτό προσδιορίζονται και οι λέξεις ή φράσεις που θεωρήθηκαν προσβλητικές και πρέπει να ανακληθούν και οι λόγοι για τους οποίους η συγκεκριμένη αναφορά υπήρξε προσβλητική. Η αποκατάσταση θεωρείται ότι επήλθε αν ο ιδιοκτήτης του εντύπου, άλλως ο εκδότης ή ο διευθυντής σύνταξης αυτού, εντός διαστήματος δέκα (10) ημερών ή, σε κάθε περίπτωση, στο αμέσως επόμενο τεύχος: α) ανακαλέσει ρητά την προσβολή με την παραπάνω δημοσίευση, που γίνεται στην ίδια ή, αν δεν υπάρχει αυτή, σε ανάλογη θέση και φύλλο της αντίστοιχης ημέρας κυκλοφορίας της εφημερίδας, που είχε καταχωριστεί η αρχή του επιλήψιμου δημοσιεύματος, και σε έκταση και μέγεθος ανάλογο με το τελευταίο, και β) κοινοποιήσει στον αδικηθέντα το ως άνω δημοσίευμα αποκατάστασης. Η παρέλευση άπρακτου διαστήματος δέκα (10) ημερών ή η μη δημοσίευση στο αμέσως επόμενο τεύχος θεωρείται άρνηση εκ μέρους του ιδιοκτήτη ή εκδότη του εντύπου. Η παράλειψη της παραπάνω διαδικασίας έχει ως συνέπεια την απόρριψη της αγωγής ως απαράδεκτης. Η αγωγή αποζημίωσης της παραγράφου 2 πρέπει να ασκηθεί εντός 6 μηνών από την πάροδο της προθεσμίας των δέκα (10) ημερών ή της ρητής αρνητικής απάντησης, εφόσον αυτή έχει δοθεί νωρίτερα, ή από την έκδοση του αμέσως επόμενου τεύχους.

Εάν λάβει χώρα η αποκατάσταση της προσβολής, σύμφωνα με τα παραπάνω, δεν μπορεί να υπάρξει αστική αξίωση κατά την παράγραφο 2. Κατ' εξαίρεση, όταν το επιλήψιμο δημοσίευμα αφορούσε επικείμενο γεγονός μείζονος σημασίας για την ατομική, οικογενειακή, επαγγελματική και εν γένει κοινωνική πρόοδο του αδικηθέντος και η αποκατάσταση της σχετικής προσβολής επακολούθησε αυτού, η τελευταία δύναται να θεωρηθεί ως μη πλήρης και διατηρείται η αξίωση ανάλογης χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης. Αν παρά τη δημοσίευση της ανάκλησης έχει αποδεδειγμένα προκληθεί στον αδικηθέντα περιουσιακή ζημία που οφείλεται στο επιλήψιμο δημοσίευμα, ο ενάγων δικαιούται να προσφύγει στο αρμόδιο δικαστήριο μόνο για την αξίωση αυτή. Η εκδίκαση της κατά το παρόν άρθρο αγωγής χωρεί ανεξάρτητα από την άσκηση ποινικής δίωξης για την ίδια πράξη, καθώς και της τυχόν για οποιονδήποτε λόγο αναβολής ή αναστολής της ποινικής διαδικασίας που έχει αρχίσει. Οι διατάξεις της παρούσας παραγράφου δεν εφαρμόζονται κατά την άσκηση

του δικαιώματος επανόρθωσης στις περιπτώσεις που προβλέπονται στο άρθρο 9 του Προεδρικού Διατάγματος 100/2000 (Α' 98).».

3. Οι παράγραφοι υπ' αριθμόν 8 και 9 του άρθρου μόνου του Ν. 1178/1981 (Α' 187) αναριθμούνται σε 9 και 10, αντίστοιχα, και προστίθεται παράγραφος υπ' αριθμόν 8 σύμφωνα με την οποία:

«Περισσότερες εγκλήσεις και αγωγές που υποβάλλονται από τον αδικηθέντα κατά του ιδίου προσώπου συνεκδικάζονται υποχρεωτικά και εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 94επ. ΠΚ, 128, 129 ΚΠΔ και 246 ΚΠολΔ, αν συνδέονται με περισσότερους χαρακτηρισμούς που περιλαμβάνονται σε ένα δημοσίευμα, άρθρο, βιβλίο ή άλλο κείμενο, καθώς και σε αρθρογραφία ή εκπομπές του που αφορούν το ίδιο θέμα.»

4. Καταργούνται το τέταρτο και το πέμπτο εδάφιο της παραγράφου 10 του άρθρου 4 του νόμου 2328/1995 (Α' 159).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

Ρυθμίσεις σχετικά με το σωφρονιστικό σύστημα και τα καταστήματα κράτησης

Άρθρο 38

Διάθεση κατασχεθέντων, δημευθέντων προϊόντων σε Καταστήματα Κράτησης

Τα κάθε είδους προϊόντα λαθρεμπορίας που κατάσχονται, δημεύονται ή περιέρχονται ως αζήτητα στην κυριότητα του Ελληνικού Δημοσίου, τα οποία είναι πρόσφορα για κάλυψη αναγκών κρατουμένων, μπορούν να διατίθενται κατά παρέκκλιση των διατάξεων του Εθνικού Τελωνειακού Κώδικα (Ν.2960/2001), σε Καταστήματα Κράτησης για τις ανάγκες των άπορων κρατουμένων.

Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων καθορίζεται η διαδικασία και ρυθμίζεται κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή της παρούσας διάταξης.

Άρθρο 39

Τροποποίηση του Π.Δ. 62/2014

Αντικαθίσταται η παράγραφος 1 του άρθρου 7 του Π.Δ. 62/2014, ως εξής:

«1. Ο θεσμός της ηλεκτρονικής επιτήρησης θα εφαρμοσθεί πιλοτικά για χρονικό διάστημα μέχρι 18 μηνών και θα αφορά: α) έως 50 κρατούμενους που έχουν καταδικαστεί σε ποινή πρόσκαιρης κάθειρξης και εκτίουν αυτήν στα Καταστήματα Κράτησης Διαβατών Θεσσαλονίκης, Νιγρίτας Σερρών, Τρικάλων, Κομοτηνής και Γρεβενών, οι οποίοι δηλώνουν μόνιμη κατοικία στην Περιφερειακή Ενότητα Θεσσαλονίκης. Στους κρατούμενους αυτούς θα εφαρμοστεί σύστημα παρακολούθησης της παραμονής τους στην κατοικία τους και της κίνησής τους εκτός αυτής. β) έως 50 κρατούμενους που έχουν καταδικαστεί σε ποινή περιορισμού και εκτίουν αυτήν στο Ειδικό Κατάστημα Κράτησης Νέων Αυλώνα ή κρατούμενες που έχουν καταδικαστεί σε ποινή πρόσκαιρης κάθειρξης και εκτίουν αυτήν στο Κατάστημα Κράτησης Γυναικών Ελαιώνα Θηβών, οι οποίοι δηλώνουν μόνιμη κατοικία στην Περιφερειακή Ενότητα Αττικής, εξαιρουμένων των νήσων που υπάγονται σε αυτήν. Στους κρατούμενους αυτούς θα εφαρμοστεί σύστημα παρακολούθησης της παραμονής τους στην κατοικία τους και της κίνησής τους εκτός αυτής. γ) έως 100 υποδίκους για εγκλήματα, η ανάκριση των οποίων υπάγεται στην αρμοδιότητα του Πρωτοδικείου Αθηνών, του Πρωτοδικείου Πειραιώς και του Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης, οι οποίοι δηλώνουν μόνιμη κατοικία στην Περιφερειακή Ενότητα Αττικής, εξαιρουμένων των νήσων που υπάγονται σε αυτήν ή την Περιφερειακή Ενότητα Θεσσαλονίκης. Στους υποδίκους αυτούς θα εφαρμοστεί σύστημα παρακολούθησης της παραμονής τους στην κατοικία τους. Στον ως άνω αριθμό συμπεριλαμβάνονται και οι υπαγόμενοι στην παράγραφο 3 του άρθρου 110 Α' του Ποινικού Κώδικα, οι οποίοι δηλώνουν κατοικία στην Περιφερειακή Ενότητα Αττικής, για να εφαρμοστεί σύστημα παρακολούθησης παραμονής στην κατοικία τους. Στον ίδιο αριθμό συμπεριλαμβάνονται και υπόδικοι ή κατάδικοι φοιτητές και σπουδαστές Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, που εδρεύουν στην Περιφερειακή Ενότητα Αττικής, στους οποίους χορηγείται άδεια με ηλεκτρονική επιτήρηση, σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 58 του Σωφρονιστικού Κώδικα.

δ) έως 50 υποδίκους για εγκλήματα που επισύρουν ποινή πρόσκαιρης κάθειρξης ή κατάδικους που έχουν καταδικαστεί σε ποινή πρόσκαιρης κάθειρξης και κρατούνται και νοσηλεύονται, για ασθένειες που προβλέπονται στο άρθρο 105 παρ. 7 ΠΚ, στο νοσοκομείο κρατούμενων Κορυδαλλού, οι οποίοι δηλώνουν μόνιμη κατοικία στην Περιφερειακή Ενότητα Αττικής, εξαιρουμένων των νήσων που υπάγονται σε αυτήν.

Στους υπόδικους αυτούς θα εφαρμοστεί σύστημα παρακολούθησης της παραμονής τους στην κατοικία τους».

Άρθρο 40

Σύσταση της Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής του Σωφρονιστικού Κώδικα

Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων συνιστάται τριμελής επιτροπή για την αναμόρφωση του Σωφρονιστικού Κώδικα. Η επιτροπή θα επεξεργαστεί το υπάρχον σχέδιο της ειδικής νομοπαρασκευαστικής επιτροπής που συστάθηκε με την υπ. αριθμ. 27791/17.03.2010 (ΦΕΚ 96 τ. ΥΟΔΔ/17.03.2010) απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης καθώς και τις υποβληθείσες Αιτιολογική Έκθεση και Έκθεση Αξιολόγησης Συνεπειών Ρυθμίσεων. Το σχέδιο που συντάσσει η επιτροπή υποβάλλεται για κύρωση στην Ολομέλεια της Βουλής κατά την παράγραφο 6 του άρθρου 76 του Συντάγματος. Η επιτροπή συγκροτείται από εισαγγελικό λειτουργό και μέλη ΔΕΠ Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων. Καθήκοντα γραμματέα ανατίθενται με την ίδια απόφαση σε υπάλληλο του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων.

Άρθρο 41

Ενίσχυση αγροτικών φυλακών

1. Στα αγροτικά καταστήματα κράτησης και την Κεντρική Αποθήκη Υλικού Φυλακών (Κ.Α.Υ.Φ.) δύνανται να μεταгонται κατάδικοι κρατούμενοι, ικανοί για εργασία, ανεξαρτήτως αδικήματος, με απόφαση της Κεντρικής Επιτροπής Μεταγωγών, μετά από πρόταση του Συμβουλίου Φυλακής και εφόσον:

(α) Έχουν καταδικαστεί σε ποινή ή συνολικές ποινές φυλάκισης ή κάθειρξης μέχρι 10 έτη.

(β) Έχουν καταδικαστεί σε ποινή ή συνολικές ποινές φυλάκισης ή κάθειρξης άνω των 10 ετών, έχουν εκτίσει πραγματικά το ένα πέμπτο (1/5) της ποινής τους και τους έχει χορηγηθεί τουλάχιστον μία (1) τακτική άδεια τους όρους της οποίας έχουν τηρήσει.

(γ) Έχουν καταδικαστεί σε ποινή ισόβιας κάθειρξης, έχουν εκτίσει πραγματικά οκτώ (8) έτη και τους έχει χορηγηθεί τουλάχιστον μία (1) άδεια τους όρους της οποίας έχουν τηρήσει.

2. Κρατούμενοι των κατηγοριών (β) και (γ) οι οποίοι δεν λαμβάνουν τακτική άδεια γιατί δεν έχουν υποστηρικτικό περιβάλλον, ενώ πληρούν τις λοιπές προϋποθέσεις του νόμου, δύνανται να μετάγονται με απόφαση της Κεντρικής Επιτροπής Μεταγωγών σε αγροτικά καταστήματα κράτησης, μετά από πρόταση του Συμβουλίου Φυλακής.

3. Οι φορείς του Δημόσιου Τομέα, δύνανται να προβαίνουν σε απευθείας ανάθεση, κατόπιν διαπραγμάτευσης, προμήθειας αγαθών ή προϊόντων σε καταστήματα κράτησης που διαθέτουν αγροτικές ή βιοτεχνικές μονάδες εργασίας, στις οποίες απασχολούνται κρατούμενοι με ευεργετικό υπολογισμό ημερών ποινής λόγω εργασίας, σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις του Σωφρονιστικού Κώδικα.

4. Καταργείται η ΥΑ 63021 ΦΕΚ Β 2124/2012 και κάθε προηγούμενη σχετική Υπουργική Απόφαση.

Άρθρο 42

Εξ αποστάσεως φοίτηση κρατουμένων σε ΑΕΙ/ΤΕΙ με ηλεκτρονική επιτήρηση

Η παράγραφος 1 του άρθρου 58 του Σωφρονιστικού Κώδικα (Ν2776/1999), όπως τροποποιήθηκε με την παράγραφο 1 του άρθρου 11 Ν.4312/2014 (ΦΕΚ Α 260/12.12.2014) αντικαθίσταται ως εξής:

«1. Η εκπαιδευτική άδεια χορηγείται για τη φοίτηση κρατουμένων σε σχολές όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης, εφόσον στην περιοχή φοίτησης λειτουργεί αντίστοιχο προς την κατηγορία στην οποία ανήκουν οι ενδιαφερόμενοι κατάστημα κράτησης. Η άδεια χορηγείται από το Συμβούλιο του άρθρου 70 παράγραφος 1 του παρόντος με τις προϋποθέσεις και κατά τη διαδικασία του άρθρου 55 παράγραφος 1 περίπτωση γ', παράγραφοι 2 και 3 του παρόντος. Η διάταξη του άρθρου 56 παράγραφος 3 του παρόντος εφαρμόζεται ανάλογα. Η φοίτηση καταδίκων και υποδίκων φοιτητών και σπουδαστών Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, που δεν έχουν λάβει την ως άνω άδεια, μπορεί να γίνεται και με παρακολούθηση μαθημάτων εξ αποστάσεως. Με

κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών, Παιδείας και Θρησκευμάτων και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, καθορίζονται οι προϋποθέσεις, ο τρόπος και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για την εξ αποστάσεως παρακολούθηση των μαθημάτων και των εργαστηρίων, καθώς και η συμμετοχή στις εξετάσεις των ανωτέρω φοιτητών ή σπουδαστών, σύμφωνα με το πρόγραμμα σπουδών της σχολής στην οποία φοιτούν. Στους ίδιους φοιτητές και σπουδαστές, εφόσον έχουν με επιτυχία παρακολουθήσει το ένα τρίτο (1/3) των μαθημάτων και εργαστηρίων, κατά τους όρους που ορίζονται με την Κοινή Υπουργική Απόφαση του προηγούμενου εδαφίου επί ένα ακαδημαϊκό εξάμηνο, μπορεί να χορηγείται άδεια με ηλεκτρονική επιτήρηση, χωρίς περιορισμούς του δευτέρου εδαφίου της παραγράφου 3 του άρθρου 282 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Στην τελευταία περίπτωση η αίτηση δεν απορρίπτεται από το Συμβούλιο του άρθρου 70 παρ. 1 παρά μόνο με ειδική αιτιολογία, στην οποία πρέπει να μνημονεύονται συγκεκριμένα γεγονότα που προκύπτουν από τον πειθαρχικό φάκελο του κρατουμένου και αντιστοιχούν στην ειδική υπόσταση σοβαρών, ιδίως βίαιων, αξιόποινων πράξεων, με βάση τα οποία κρίνεται σφόδρα πιθανή η κακή χρήση της άδειας.»

Άρθρο 43

Τροποποίηση του άρθρου 13 του Ν. 3772/2009

1) Στο τελευταίο εδάφιο της παραγράφου 1 του άρθρου 13 του Ν. 3772/2009 η φράση «στελέχωση με ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό» αντικαθίσταται ως εξής:

«στελέχωση με ιατρικό, νοσηλευτικό και λοιπό επιστημονικό προσωπικό»

2) Η παράγραφος 2 του άρθρου 13 του Νόμου 3772/2009 αντικαθίσταται ως εξής:

«Με διάταγμα, που εκδίδεται ύστερα από πρόταση των Υπουργών Οικονομικών, Υγείας, Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων και συναρμόδιων υπουργών, καθορίζονται η διάρθρωση και ο τρόπος λειτουργίας των ανωτέρω Θεραπευτικών Καταστημάτων, η λειτουργία τυχόν παραρτημάτων για γυναίκες και νεαρούς κρατουμένους, η σύνδεση με συγκεκριμένο νοσοκομείο του Ε.Σ.Υ., τα θέματα πρόβλεψης οργανικών θέσεων, μεταφοράς και κατάταξης του υπηρετούντος ιατρικού, νοσηλευτικού και λοιπού επιστημονικού προσωπικού, η καταβολής της

μισθοδοσίας τους, κάλυψης κενών θέσεων, καθώς και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια.»

Άρθρο 44

Ενίσχυση Σωφρονιστικής Διοίκησης

1) Μετά την παράγραφο 4 του άρθρου 13 του Π.Δ. 101/2014 προστίθεται παράγραφος 5 ως εξής:

«Τον Γενικό Γραμματέα Αντεγκληματικής Πολιτικής στην άσκηση των αρμοδιοτήτων του ως προς τα Καταστήματα Κράτησης επικουρεί Αυτοτελές Γραφείο Συντονισμού Φυλακών, με τις ακόλουθες αρμοδιότητες: α) Παροχή εμπειριστατωμένων εισηγήσεων και διαμόρφωση προτάσεων. β) Διασφάλιση συνθηκών οριζόντιας συνεργασίας μεταξύ των Καταστημάτων Κράτησης και λοιπών φορέων της Δημόσιας Διοίκησης. γ) Ανάλυση πρωτοβουλιών για την επίλυση προβλημάτων λειτουργίας και τη διαχείριση κρίσεων. Στο Αυτοτελές Γραφείο προΐσταται υπάλληλος κατηγορίας ΠΕ που, κατά προτίμηση, ασκεί ή έχει ασκήσει καθήκοντα Διευθυντή σε Κατάστημα Κράτησης ή στην Κεντρική Υπηρεσία («Συντονιστής Φυλακών») και υπηρετούν έως δύο (2) υπάλληλοι της Κεντρικής Υπηρεσίας ή Καταστήματος Κράτησης.»

2) Η παράγραφος 1 του άρθρου 32 του Π.Δ. 101/2014 αντικαθίσταται ως εξής:

«Στη Γενική Διεύθυνση Διοίκησης, Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων προΐσταται υπάλληλος του κλάδου ΠΕ Διοικητικού – Οικονομικού. Στη Γενική Διεύθυνση Αντεγκληματικής και Σωφρονιστικής Πολιτικής προΐσταται υπάλληλος του κλάδου ΠΕ Διοικητικού – Οικονομικού ή ΠΕ Σωφρονιστικού Ενηλίκων, της Κεντρικής Υπηρεσίας ή των Καταστημάτων Κράτησης.»

Άρθρο 45

Θέματα εξωτερικής φρουράς Καταστημάτων Κράτησης

1. Τα οχήματα που χρησιμοποιούνται για τις ανάγκες της υπηρεσίας εξωτερικής φρούρησης καταστημάτων κράτησης καθώς και οι οδηγοί αυτών, υπάγονται στις ίδιες διατάξεις που ισχύουν για τα υπηρεσιακά οχήματα της Ελληνικής Αστυνομίας και τους οδηγούς αυτών, όσον αφορά στους περιορισμούς στον κυβισμό του κινητήρα τους, τον εφοδιασμό με συσκευές περιορισμού ταχύτητας και την υποχρέωση των οδηγών αυτών για απόκτηση Πιστοποιητικού Επαγγελματικής Ικανότητας. Εξαιρούνται δε, από τις γενικότερες διατάξεις που ισχύουν για τα λοιπά οχήματα του δημοσίου και υπάγονται στην κατηγορία των οχημάτων άμεσης ανάγκης.
2. Με απόφαση του Προϊσταμένου Διεύθυνσης του Καταστήματος Κράτησης, ύστερα από πρόταση του Προϊσταμένου του Τμήματος Εξωτερικής Φρούρησης, είναι δυνατή, σε περίπτωση μη χορήγησης ή αφαίρεσης υπηρεσιακού οπλισμού από υπάλληλο του κλάδου ΔΕ Προσωπικού Εξωτερικής Φρούρησης, η ανάθεση σε αυτόν παρεμφερών καθηκόντων εκτός των κυρίως χώρων κράτησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Άρθρο 46

1. Η περίπτωση γ' της παραγράφου 1 του άρθρου 6 του ν. 1756/1988 (Κώδικας οργανισμού δικαστηρίων και κατάστασης δικαστικών λειτουργιών) αντικαθίσταται ως εξής:

«γ) Των εφετείων, των εφετείων ανηλίκων και των μεικτών ορκωτών Εφετείων Δωδεκανήσου, Ναυπλίου, Λαμίας, Καλαμάτας, Ευβοίας, Κρήτης, Ανατολικής Κρήτης, Αιγαίου, Βορείου Αιγαίου, Λάρισας, Θράκης, Δυτικής Μακεδονίας, Κέρκυρας, Ιωαννίνων και Δυτικής Στερεάς Ελλάδας ο δικαστής ο οποίος διευθύνει

το εφετείο: αα) των Αθηνών για τα πέντε πρώτα, ββ) του Πειραιώς για τα τέσσερα αμέσως επόμενα, γγ) της Θεσσαλονίκης για τα πέντε αμέσως επόμενα και δδ) των Πατρών για το τελευταίο παραγγέλλει να μεταβούν από το εφετείο για τη σύνθεση δικασίμων όσοι εφέτες χρειάζονται».

2. Η περίπτωση Βα' του άρθρου 17 του ν. 1756/1988, η οποία προστέθηκε με το άρθρο 12 περ. 1 ν. 4312/2014 (Α 260) καταργείται.

3. Η παράγραφος 1 του άρθρου 99 του Ν.1756/1988 (Κώδικας οργανισμού δικαστηρίων και κατάστασης δικαστικών λειτουργιών) αντικαθίσταται ως εξής:

«1. Αρμόδιοι για την άσκηση πειθαρχικής δίωξης είναι:

α) ο Υπουργός Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για όλους τους δικαστικούς λειτουργούς,

β) ο πρόεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας και ο αρχαιότερος από τους κληρωθέντες, κατά το άρθρο 82, στο Συμβούλιο Επιθεώρησης, αντιπροέδρους (τακτικούς και αναπληρωματικούς), για τους παρέδρους, τους εισηγητές και τους δόκιμους εισηγητές του Συμβουλίου της Επικρατείας,

γ) ο πρόεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας και ο αντιπρόεδρος που προεδρεύει στο Συμβούλιο Επιθεώρησης των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων για τους δικαστικούς λειτουργούς των διοικητικών δικαστηρίων,

δ) ο πρόεδρος του Αρείου Πάγου, ο εισαγγελέας του Αρείου Πάγου και ο προϊστάμενος της επιθεώρησης για όλους τους δικαστικούς λειτουργούς των πολιτικών-ποινικών δικαστηρίων, εκτός από τα μέλη του Αρείου Πάγου,

ε) ο πρόεδρος του Ελεγκτικού Συνεδρίου και ο αρχαιότερος από τους κληρωθέντες, κατά το άρθρο 82, στο Συμβούλιο Επιθεώρησης, αντιπροέδρους (τακτικούς και αναπληρωματικούς), για τους παρέδρους, τους εισηγητές και τους δόκιμους εισηγητές του Ελεγκτικού Συνεδρίου,

στ) ο πρόεδρος του τριμελούς συμβουλίου διεύθυνσης του εφετείου ή ο πρόεδρος του εφετείου (πολιτικού ή διοικητικού) για τους προέδρους πρωτοδικών, πρωτοδίκες, παρέδρους, ειρηνοδίκες και πταισματοδίκες,

ζ) ο εισαγγελέας εφετών ή ο προϊστάμενος της εισαγγελίας εφετών για τους εισαγγελείς, αντεισαγγελείς πρωτοδικών και παρέδρους της εισαγγελίας».

Άρθρο 47

Από 1^η Ιανουαρίου 2016 οι οργανικές θέσεις των δικαστικών λειτουργών της πολιτικής και ποινικής δικαιοσύνης αυξάνονται ως ακολούθως : α) των εφετών κατά δέκα (10) οριζομένου του συνολικού αριθμού αυτών σε τετρακόσια εξήντα (460) και β) των αντεισαγγελέων εφετών κατά πέντε (5) οριζομένου του συνολικού αριθμού αυτών σε εκατόν τριάντα πέντε (135).

Άρθρο 48

1. Το εδάφιο β' της παραγράφου 5 του άρθρου 22 του Κώδικα Δικαστικών Υπαλλήλων Ν. 2812/2000 (Α' 67) αντικαθίσταται ως εξής:

«Εκλόγιμοι είναι οι δικαστικοί υπάλληλοι με τουλάχιστον Γ' βαθμό».

2. Η παράγραφος 7 του άρθρου 22 του Κώδικα Δικαστικών Υπαλλήλων Ν. 2812/2000 (Α' 67) αντικαθίσταται ως εξής:

«Χρέη γραμματέα των παραπάνω συμβουλίων ασκεί δικαστικός υπάλληλος με τουλάχιστον Γ' βαθμό».

3. Το άρθρο 70 του Κώδικα Δικαστικών Υπαλλήλων αντικαθίσταται ως εξής:

«Προϊστάμενοι των οργανικών μονάδων τοποθετούνται δικαστικοί υπάλληλοι σύμφωνα με όσα ορίζονται στα επόμενα άρθρα. Ως οργανικές μονάδες νοούνται η γενική διεύθυνση, η διεύθυνση και το τμήμα.»

4. Ο τίτλος του άρθρου 72 του Κώδικα Δικαστικών Υπαλλήλων Ν. 2812/2000 (Α' 67) αντικαθίσταται ως εξής:

«Επιλογή προϊσταμένων διευθύνσεων και τμημάτων».

5. Το εδάφιο α' της παραγράφου 1 του άρθρου 72 του Κώδικα Δικαστικών Υπαλλήλων Ν. 2812/2000 (Α' 67) αντικαθίσταται ως εξής:

«Ως προϊστάμενοι διευθύνσεων επιλέγονται δικαστικοί υπάλληλοι του οικείου τομέα κατηγορίας ΠΕ και ΤΕ με τουλάχιστον Β΄ βαθμό».

6. Η παράγραφος 2 του άρθρου 72 του Κώδικα Δικαστικών Υπαλλήλων Ν. 2812/2000 (Α΄ 67) αντικαθίσταται ως εξής:

«Αν δεν υπάρχουν δικαστικοί υπάλληλοι με βαθμό τουλάχιστον Β΄ που έχουν υποβάλει αίτηση υποψηφιότητας ή αν είναι λιγότεροι από τον απαιτούμενο κατά την παράγραφο 4 αριθμό κρινομένων, κρίνονται προς επιλογή και δικαστικοί υπάλληλοι με βαθμό Γ΄ που υπέβαλαν αίτηση υποψηφιότητας, προηγούμενων εξ αυτών όσων έχουν περισσότερο χρόνο υπηρεσίας, ώστε να συμπληρωθεί ο απαιτούμενος αριθμός κρινομένων».

7. Η παράγραφος 3 του άρθρου 72 του Κώδικα Δικαστικών Υπαλλήλων Ν. 2812/2000 (Α΄ 67) αντικαθίσταται ως εξής:

«Ως προϊστάμενοι τμημάτων επιλέγονται δικαστικοί υπάλληλοι του οικείου δικαστηρίου, εισαγγελίας ή υπηρεσίας, κατηγορίας ΠΕ, ΤΕ και ΔΕ με βαθμό τουλάχιστον Β΄. Αν δεν υπάρχουν δικαστικοί υπάλληλοι με τον βαθμό αυτό ή αν ο αριθμός τους δεν είναι επαρκής, κρίνονται προς επιλογή και δικαστικοί υπάλληλοι με βαθμό Γ΄ που υπέβαλαν αίτηση υποψηφιότητας, προηγούμενων εξ αυτών όσων έχουν περισσότερο χρόνο υπηρεσίας, ώστε να συμπληρωθεί ο απαιτούμενος κατά την παράγραφο 4 αριθμός κρινομένων.».

8. Στη διάταξη της παραγράφου 2Γ του άρθρου 12 του Ν. 4229/2014 (Α΄ 8), μετά το εδάφιο α΄, προστίθεται εδάφιο ως εξής:

«Η ισχύς των πινάκων κατάταξης κατά σειρά επιτυχίας των υποψηφίων που συμμετείχαν στο διαγωνισμό για την πλήρωση κενών οργανικών θέσεων δικαστικών υπαλλήλων η οποία προκηρύχθηκε με την υπ΄ αριθμό 5223/23.01.2009 απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης (τεύχος Προκηρύξεων ΑΣΕΠ 23) παρατείνεται έως τις 30.06.2016».

9. Το άρθρο 15 του Ν. 4315/2014 (Α΄ 269) καταργείται.

Η μεταβατική διάταξη της παραγράφου 1 του άρθρου 165 «Μεταβατικές και τελικές διατάξεις» του Ν. 4194/2013 «Κώδικας Δικηγόρων» καταργείται.

Άρθρο 50

1. Η παράγραφος 3 του άρθρου 25 του ν. 2830/2000 «Κώδικας Συμβολαιογράφων» καταργείται.

2. Το όγδοο εδάφιο της παραγράφου 7 του άρθρου 25 του Ν. 2830/2000 «Κώδικας Συμβολαιογράφων» αντικαθίσταται ως εξής:

«Επιτυχόντες θεωρούνται εκείνοι που έλαβαν βαθμό μεγαλύτερο ή ίσο με δέκα (10) μονάδες σε κάθε μάθημα. Οι ανωτέρω υποβάλλουν αίτηση προτίμησης για τον διορισμό τους σε κενές έδρες συμβολαιογράφων ανεξαρτήτως ειρηνοδικειακής περιφέρειας και διορίζονται με σειρά προτεραιότητας ανάλογα με τη βαθμολογία τους».

3. Η παράγραφος 8 του άρθρου 25 του ν. 2830/2000 «Κώδικας Συμβολαιογράφων» αντικαθίσταται ως εξής:

«Σε περίπτωση ισοβαθμίας επιτυχόντων για την ίδια έδρα συμβολαιογράφου διενεργείται κλήρωση».

Άρθρο 51

Η παράγραφος 4 του άρθρου 5 του Κανονιστικού Διατάγματος της 19/23 Ιουλ. 1941 «Περί κωδικοποίησης εις ενιαίον κείμενον των διατάξεων των Α.Ν.434/1937, 1933/1939, 2182/1940 και 2532/1940 «περί οργανισμού των Υποθηκοφυλακείων του Κράτους»» αντικαθίσταται ως εξής:

«4. Σε περίπτωση οριστικής αποχώρησης ή θανάτου ειδικού άμισθου υποθηκοφύλακα ή συμβολαιογράφου που εκτελεί έργα υποθηκοφύλακα σύμφωνα με την παρούσα παράγραφο, η λειτουργία του υποθηκοφυλακείου ανατίθεται σε συμβολαιογράφο της έδρας του Ειρηνοδικείου με απόφαση του Υπουργού

Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ύστερα από σύμφωνη γνώμη της ολομέλειας του αρμόδιου Πρωτοδικείου. Αν στην ίδια ειρηνοδικειακή περιφέρεια υπηρετούν περισσότεροι του ενός συμβολαιογράφοι, η επιλογή γίνεται με κριτήριο την αρχαιότητα άλλως τα έτη προηγούμενης άσκησης του δικηγορικού επαγγέλματος. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις και κατόπιν αιτήματος του οικείου Συμβολαιογραφικού Συλλόγου η ανάθεση μπορεί να γίνει και εκ περιτροπής σε όλους τους συμβολαιογράφους της ειρηνοδικειακής περιφέρειας. Μέχρις ότου αναλάβει τα καθήκοντά του ο συμβολαιογράφος που ορίστηκε με την ανωτέρω διαδικασία τη λειτουργία του υποθηκοφυλακείου αναλαμβάνει ο αρχαιότερος συμβολαιογράφος της ειρηνοδικειακής περιφέρειας με πράξη του Προέδρου του Τριμελούς Συμβουλίου Διοίκησης ή του Διευθύνοντα το Πρωτοδικείο. Οι συμβολαιογράφοι που εκτελούν έργα υποθηκοφύλακα δεν βαρύνονται με τις οφειλές που ανάγονται στο προηγούμενο της ανάληψης της υπηρεσίας τους διάστημα.

Ο συμβολαιογράφος στον οποίο ανατέθηκαν προσωρινά τα έργα του υποθηκοφύλακα, δύναται να υποβάλει αίτηση παραίτησης στον Υπουργό Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Η αποδοχή ή μη της αίτησης αυτής, καθώς και ο ορισμός νέου αναπληρωτή γίνονται με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, μετά από σύμφωνη γνώμη της Ολομέλειας του οικείου Πρωτοδικείου. Ο συμβολαιογράφος στον οποίο ανατέθηκαν καθήκοντα σύμφωνα με το τέταρτο εδάφιο της παρούσας παραγράφου δύναται να παραιτηθεί και η αποδοχή ή μη της αίτησης παραίτησής του, καθώς και ο ορισμός του επόμενου σε σειρά αρχαιότητας συμβολαιογράφου ως αναπληρωτή υποθηκοφύλακα, γίνεται από τον Πρόεδρο του Τριμελούς Συμβουλίου Διοίκησης ή τον Διευθύνοντα το Πρωτοδικείο. Η υποβολή αίτησης παραίτησης δεν αναστέλλει την ισχύ της πράξης διορισμού.»

Άρθρο 52

Στο τέλος του άρθρου 4 του ν. 724/1977 (Α' 299) προστίθεται διάταξη ως εξής:

«Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, μπορεί να μεταφέρονται οργανικές θέσεις μεταξύ των έμμισθων υποθηκοφυλακείων και κτηματολογικών γραφείων για την εξυπηρέτηση υπηρεσιακών αναγκών».

Άρθρο 53

1. Οι παράγραφοι 1 και 2 του άρθρου 13 του ν. 2993/2002 «Τροποποίηση διατάξεων του Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων και κατάστασης δικαστικών λειτουργών (κ.ν. 1756/1988) και του Κώδικα Δικαστικών Υπαλλήλων (κ.ν. 2812/2000) και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 58 Α') αντικαθίστανται ως εξής:

«1. Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, προκηρύσσεται διαγωνισμός για την κάλυψη κενών θέσεων ειδικών Αμίσθων Υποθηκοφυλάκων».

2. Οι παράγραφοι 3 έως 6 του άρθρου 13 Ν. 2993/2002 αναριθμούνται σε 2, 3, 4 και 5 αντίστοιχα και η παράγραφος 7 του ίδιου άρθρου καταργείται.

3. Η περίπτωση δ) της αναριθμημένης παραγράφου 4 του άρθρου 13 Ν. 2993/2002 αντικαθίσταται ως εξής:

«δ) πτυχίο Νομικού Τμήματος Νομικής Σχολής και βαθμό Α', Β' ή Γ' υπαλλήλου έμμισθου υποθηκοφυλακείου»

Άρθρο 54

Το άρθρο 3 του Ν.Δ. 811/1971 «Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως ενίων διατάξεων του Α.Ν. 153)1967 «περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως του από 19/23 Ιουλίου 1941 Κανονιστικού Διατάγματος «περί Οργανισμού Υποθηκοφυλακείων του Κράτους»» (Α' 9), όπως ισχύει, αντικαθίσταται ως εξής:

«Με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται έπειτα από πρόταση των Υπουργών Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Οικονομικών και μετά από γνωμοδότηση της Ολομέλειας του οικείου Πρωτοδικείου δύναται, σε περίπτωση θανάτου ή για οποιονδήποτε λόγο οριστικής αποχώρησης από την υπηρεσία ειδικού άμισθου Υποθηκοφύλακα, να συγχωνευθεί το άμισθο υποθηκοφυλακείο με όμορο έμισθο ή άμισθο υποθηκοφυλακείο της ίδιας ειρηνοδικειακής ή πρωτοδικειακής περιφέρειας, ή να μετατραπεί σε έμισθο.

Η Ολομέλεια του Πρωτοδικείου γνωμοδοτεί και για την έδρα του υποθηκοφυλακείου που προκύπτει από τη συγχώνευση, η οποία ορίζεται στο ανωτέρω προεδρικό διάταγμα. Ο υποθηκοφύλακας ασκεί τα καθήκοντά του στη νέα έδρα του υποθηκοφυλακείου.

Με την ανωτέρω διαδικασία δύναται να συγχωνευθεί έμισθο υποθηκοφυλακείο με όμορο έμισθο υποθηκοφυλακείο, καθώς και μη ειδικό υποθηκοφυλακείο με όμορο έμισθο ή άμισθο υποθηκοφυλακείο.»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΓΔΩΟ

ΛΟΙΠΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 55

Πρόσωπα του ίδιου ή άλλου φύλου τα οποία έχουν τελέσει γάμο ή σύμφωνο συμβίωσης που προβλέπεται από το δίκαιο του τόπου τέλεσής του, με μέλη διπλωματικών αποστολών, μέλη έμισθων προξενικών αρχών, καθώς και υπαλλήλους διεθνών οργανισμών που έχουν την Έδρα τους ή Γραφείο στην Ελλάδα, θεωρούνται μέλη της οικογένειας αυτών για τους σκοπούς της εφαρμογής της Σύμβασης της Βιέννης για τις Διπλωματικές Σχέσεις, της Σύμβασης της Βιέννης για τις Προξενικές Σχέσεις, και των κατά περίπτωση Συμφωνιών Έδρας και συναφών διεθνών συμφωνιών, αντιστοίχως, εφόσον έχουν ανακοινωθεί καταλλήλως από το Κράτος αποστολής ή τον διεθνή οργανισμό.

Άρθρο 56

Ληξιαρχικές και δημοτολογικές ρυθμίσεις

1. Στην παράγραφο 1 του άρθρου 8 του ν. 344/1976 (Α' 143) η φράση «ετερόφυλων προσώπων» διαγράφεται.

2. Η παράγραφος 6 του άρθρου 42 του ν. 344/1976 (Α' 143) αντικαθίσταται ως εξής :
«Σύμφωνο συμβίωσης που έχει καταρτιστεί ενώπιον Έλληνα προξένου ανάμεσα σε δύο συμβαλλομένους εκ των οποίων ο ένας τουλάχιστον έχει την ελληνική ιθαγένεια, δύναται να καταχωρισθεί στο ληξιαρχικό βιβλίο συμφώνου συμβίωσης που τηρείται στην ίδια προξενική αρχή».

3. Οι παράγραφοι 6, 7 και 8 του άρθρου 29 του ν. 3801/2009 καταργούνται.
Σύμφωνα συμφύωσης που έχουν καταρτιστεί πριν την έναρξη ισχύος του παρόντος εξακολουθούν να διέπονται από το προϊσχύον καθεστώς, εκτός αν τα συμβαλλόμενα μέρη επιλέξουν να υπαχθούν συνολικά στις διατάξεις του παρόντος νόμου, κατά τους όρους της παραγράφου 1 του άρθρου 57.

4. Στο π.δ. 497/1991 (Α' 180) προστίθεται άρθρο 1Α, ως εξής :
«1. Η σύναψη συμφώνου συμβίωσης, το οποίο καταρτίζεται με συμβολαιογραφική πράξη και καταχωρείται στο οικείο Ληξιαρχείο, συνεπάγεται δημιουργία κοινής οικογενειακής μερίδας των συμβιούντων προσώπων, με αναλογική εφαρμογή των δημοτολογικών διατάξεων που αφορούν τους συζύγους και τα τέκνα αυτών.
2. Σε περίπτωση συμφώνου συμβίωσης μεταξύ ομόφυλων προσώπων, η καταχώρισή τους σε οικογενειακή μερίδα ως πρώτου και δεύτερου μέλους αντίστοιχα γίνεται με αλφαβητική σειρά επωνύμου».

5. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης ρυθμίζεται κάθε λεπτομέρεια που αφορά την αποτύπωση της ληξιαρχικής και δημοτολογικής κατάστασης των προσώπων που συνάπτουν σύμφωνο συμβίωσης και των τέκνων αυτών σύμφωνα με τους όρους του παρόντος νόμου.

Άρθρο 57

Η παράγραφος 10 του άρθρου 30 του νόμου 4251/2014 αντικαθίσταται ως εξής:

«10. Περιουσία που αποτελεί προϊόν της εγκληματικής δραστηριότητας του παρόντος άρθρου, καθώς και των παραγράφων 5, 6 και 8 του άρθρου 29 ή που αποκτήθηκε με οποιονδήποτε τρόπο από προϊόν τέτοιας εγκληματικής δραστηριότητας ή περιουσία που χρησιμοποιήθηκε, εν όλω ή εν μέρει, ή προορίζονταν να χρησιμοποιηθεί για την εκτέλεση της παραπάνω εγκληματικής δραστηριότητας κατάσχεται και μπορεί να

δημευθεί με την καταδικαστική απόφαση, αν ανήκει στον αυτουργό ή σε οποιονδήποτε από τους συμμετόχους. Αν το δικαστήριο, αυτεπαγγέλτως ή μετά από αίτημα διαδίκου ή τρίτου, κρίνει ότι η δήμευση που θα επιβληθεί στον καταδικασθέντα θα αποστερήσει τον ίδιο ή τρίτους, ιδίως την οικογένειά του, από πράγμα που εξυπηρετεί τον αναγκαίο βιοπορισμό τους και ότι υπάρχει κίνδυνος να προκληθεί σε αυτούς υπέρμετρη και ανεπανόρθωτη βλάβη, δεν επιβάλλει αυτήν. Η απόδοση περιουσίας στον ιδιοκτήτη της γίνεται σύμφωνα με τα άρθρα 310 παράγραφος 2 και 373 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Σε περίπτωση που η περιουσία ή το προϊόν κατά το πρώτο εδάφιο υπερβαίνει τις τέσσερις χιλιάδες (4.000) ευρώ και δεν είναι δυνατόν να κατασχεθεί, κατάσχονται και δημεύονται υπό τους όρους του ίδιου εδαφίου περιουσιακά στοιχεία ίσης αξίας προς εκείνη της προαναφερθείσας περιουσίας ή του προϊόντος».

Άρθρο 58

1. Στην παράγραφο 10 του άρθρου 1 του Κεφαλαίου Α' του νόμου 4336/2015 (Α' 94) που εισάγεται με το Άρθρο 2, ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ Α': «Ρυθμίσεις Θεμάτων Αρμοδιότητας Υπουργείου Οικονομίας, Υποδομών, Ναυτιλίας και Τουρισμού», ΥΠΟΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ Α.4. : «Τροποποιήσεις του Ν. 3869/2010», αντικαθίσταται η φράση «του ν. 3859/2010» με τη φράση «του ν. 3869/2010».

2. Στο άρθρο 3 του Κεφαλαίου Α' του νόμου 4336/2015 (Α' 94) που εισάγεται με το Άρθρο 2, ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ Α': «Ρυθμίσεις Θεμάτων Αρμοδιότητας Υπουργείου Οικονομίας, Υποδομών, Ναυτιλίας και Τουρισμού», ΥΠΟΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ Α.4.: «Τροποποιήσεις του Ν. 3869/2010», αντικαθίσταται η φράση «του ν. 3859/2010» με τη φράση «του ν. 3869/2010».

Άρθρο 59

Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων μπορεί να ανατίθενται καθήκοντα φύλαξης του κτιρίου της Κεντρικής Υπηρεσίας του Υπουργείου σε προσωπικό του κλάδου ΔΕ Φύλαξης.

Άρθρο 60

Κατά παρέκκλιση από τη διάταξη της παραγράφου 4 του άρθρου 31 του ν. 3689/2008 (Α 164) «Εθνική Σχολή Δικαστικών Λειτουργών και άλλες διατάξεις», όπως αυτή ισχύει μετά την αντικατάστασή της με το άρθρο 16 παρ.7 του ν. 3910/2011, η διάρκεια της δοκιμαστικής υπηρεσίας των δοκίμων δικαστικών λειτουργών (παρέδρων πρωτοδικείου και εισαγγελίας) που διορίστηκαν από τους σπουδαστές της Εθνικής Σχολής Δικαστικών Λειτουργών των κατευθύνσεων της πολιτικής και ποινικής δικαιοσύνης και των εισαγγελέων, οι οποίοι προέρχονται από το διαγωνισμό του έτους 2013, που είχε προκηρυχθεί με την 56926/9.7.2013 (Γ 718) κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (20ή εκπαιδευτική σειρά), όπως αυτή τροποποιήθηκε με τις: α) 65270/7.8.2013 (Γ 901) και β) 73858/27.9.2013 (Γ 1093) κοινές αποφάσεις των Υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ορίζεται σε οκτώ (8) μήνες.

Άρθρο 61

Με κοινή απόφαση των Υπουργών Υγείας και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων μπορεί να συστήνονται θέσεις ιατρών στα δικαστήρια της Χώρας. Οι διοικητές των Υγειονομικών Περιφερειών έχουν την αρμοδιότητα να επιλέξουν το ιατρικό προσωπικό που θα στελεχώσει τα ιατρεία των δικαστηρίων της χώρας.

Άρθρο 62

Μεταβατικές διατάξεις

1. Με εξαίρεση τις ρυθμίσεις που ακολουθούν, τα σύμφωνα συμβίωσης που έχουν καταρτιστεί μέχρι την έναρξη της ισχύος του παρόντος νόμου εξακολουθούν να διέπονται από το ν. 3719/2008. Οι παρ. 1 και 2 του άρθρου 7 του παρόντος νόμου εφαρμόζονται και στα σύμφωνα αυτά. Τα μέρη έχουν δικαίωμα να υπαχθούν συνολικά στις διατάξεις του παρόντος νόμου με συμβολαιογραφική πράξη.

Αντίγραφο της πράξης καταχωρίζεται στο ειδικό βιβλίο του Ληξιαρχείου, όπου είχε καταχωριστεί και η σύσταση του συμφώνου.

2. Σύμφωνα συμβίωσης που καταρτίζονται μετά την έναρξη της ισχύος του παρόντος νόμου διέπονται αποκλειστικά από τις διατάξεις αυτού.

3. Υποθέσεις, οι οποίες με τις διατάξεις του παρόντος νόμου υπάγονται πλέον στην καθ' ύλην αρμοδιότητα του μονομελούς δικαστηρίου ανηλίκων, εάν μέχρι τη δημοσίευση του παρόντος νόμου έχει γίνει επίδοση κλητηρίου θεσπίσματος ή κλήσης στον κατηγορούμενο, εκδικάζονται από το αρμόδιο δικαστήριο στο οποίο έχουν εισαχθεί, ενώ εάν δεν έχει γίνει τέτοια επίδοση καταλαμβάνονται από τις νέες διατάξεις και εκδικάζονται από το μονομελές δικαστήριο ανηλίκων.

Άρθρο 63

Έναρξη ισχύος

Η ισχύς αυτού του νόμου αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, εκτός αν στις επιμέρους διατάξεις του ορίζεται διαφορετικά.

-88-

Αθήνα, 9 Δεκεμβρίου 2015

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

**ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ
ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ**

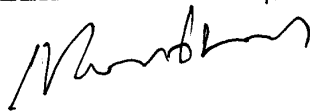
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΟΥΡΟΥΜΠΛΗΣ

**ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΦΙΛΑΣ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΟΤΖΙΑΣ

**ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ, ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ ΚΑΙ
ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ**

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ

**ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ**

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΤΡΟΥΓΚΑΛΟΣ

ΥΓΕΙΑΣ

ΑΝΔΡΕΑΣ ΕΑΝΘΟΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΥΠΟΔΟΜΩΝ, ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ

ΚΑΙ ΔΙΚΤΥΩΝ

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ

ΧΡΗΣΤΟΣ ΣΠΙΡΤΖΗΣ

κ.α.α.

Παναγιώτης Σγουρίδης

ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΠΠΑΣ

ΟΙ ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΕΣ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ
ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ
ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΟΥΖΑΛΑΣ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΤΟΣΚΑΣ